

VĂN BẢN 1

Chân trời sáng tạo

NHỮNG CÂU HÁT DÂN GIAN VỀ VẺ ĐẸP QUÊ HƯƠNG

61

Chuẩn bị đọc

Cụm từ “vẻ đẹp quê hương” thường khiêu em nghĩ đến điều gì?

Trải nghiệm cùng văn bản

1. Rủ nhau chơi khắp Long Thành¹,
 Ba mươi sáu phố rành rành chẳng sai:
     Hàng Bồ, Hàng Bạc, Hàng Gai,
     Hàng Buồm, Hàng Thiếc, Hàng Hải, Hàng Khay,
     Mã Vĩ, Hàng Điều, Hàng Giày,
     Hàng Cờ, Hàng Cót, Hàng Mây, Hàng Dầu,
     Phố Mới, Phúc Kiến, Hàng Than,
     Hàng Mã, Hàng Mắm, Hàng Ngang, Hàng Đồng,
     Hàng Chuối, Hàng Nón, Cầu Đông,
     Hàng Hòm, Hàng Đậu, Hàng Bông, Hàng Bè,
     Hàng Thùng, Hàng Bát, Hàng Tre,
     Hàng Vôi, Hàng Giấy, Hàng The, Hàng Gà.
     Quanh đi đến phố Hàng Da,
 Trải xem phường phố, thật là cưng xinh.

    Phòn hoa thứ nhất Long Thành,
 Phố giăng mắc cùi, đường quanh bàn cờ.¹
     Người về nhớ cảnh ngắn ngo,
     Bút hoa xin chép bài thơ lưu truyền².

2. – Em đó anh từ Nam chí Bắc
 Sông nào là sông sâu nhất?
 Núi nào là núi cao nhất nước ta?
 Anh mà giảng được cho ra
 Thì em kết nghĩa giao hoà cùng anh.

– Sâu nhất là sông Bạch Đằng³
 Ba lần giặc đến, ba lần giặc tan.

Tưởng tượng

1 Qua câu ca dao này, hình ảnh thành Thăng Long hiện lên trong tâm trí em như thế nào?

¹ *Long Thành*: thành Thăng Long, tên gọi Hà Nội ngày xưa.

² Bài ca dao kể tên 36 phố phường của Hà Nội ngày xưa.

³ *Sông Bạch Đằng*: một nhánh sông thuộc hệ thống sông Thái Bình. Nơi đây ghi dấu nhiều chiến công trong lịch sử giữ nước của dân tộc Việt Nam: năm 938, Ngô Quyền đánh tan quân xâm lược Nam Hán; năm 981, hoàng đế Lê Đại Hành đậm tan quân Tống; năm 1288, Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn chỉ huy đánh tan quân xâm lược Mông – Nguyên.

Cao nhất là núi Lam Sơn¹,
Có ông Lê Lợi² trong ngàn bước ra.

3. Bình Định có núi Vọng Phu³,
Có đầm Thị Nại⁴, có cù lao Xanh⁵.
Em về Bình Định cùng anh,
Được ăn bí đỏ nấu canh nước dừa.

4. Ai ơi về miệt⁶ Tháp Mười⁷
Cá tôm săn bắt, lúa trời săn ăn.

(Theo Văn học dân gian – Những tác phẩm chọn lọc,
Bùi Mạnh Nhị, Hồ Quốc Hùng, Nguyễn Thị Ngọc Đệp, NXB Giáo dục, 2000;
Tục ngữ – Ca dao – Dân ca chọn lọc, Nguyễn Quốc Tuý, Trần Gia Linh, NXB Giáo dục, 1993)

Suy ngẫm và phản hồi

1. Hình ảnh kinh thành Thăng Long được gợi lên trong bài ca dao 1 có điểm gì đặc biệt? Những từ ngữ như “phồn hoa thứ nhất Long Thành”, “người về nhớ cảnh ngắn ngo”,... đã góp phần thể hiện sắc thái cảm xúc gì của tác giả về đất Long Thành?
2. Bài ca dao 2 giới thiệu vẻ đẹp gì của quê hương? Cảm xúc của tác giả dân gian về quê hương được thể hiện như thế nào qua bài ca dao này?
3. Em cảm nhận như thế nào về vẻ đẹp của vùng đất Bình Định qua bài ca dao 3? Xác định và nêu hiệu quả của biện pháp tu từ được sử dụng trong câu lục bát “Bình Định có núi Vọng Phu/ Có đầm Thị Nại, có cù lao Xanh”.
4. Em hãy chỉ ra đặc điểm của thể thơ lục bát thể hiện qua bài ca dao 3.
5. Những hình ảnh “cá tôm săn bắt, lúa trời săn ăn” thể hiện đặc điểm gì của vùng Tháp Mười? Từ đó cho biết tình cảm của tác giả đối với vùng đất này.

¹ Lam Sơn: còn gọi là núi Chàm, thuộc tỉnh Thanh Hoá. Đây là nơi Lê Lợi dựng cờ khởi nghĩa chống quân Minh.

² Lê Lợi: là vị vua đầu tiên của triều Hậu Lê (Lê Thái Tổ). Lê Lợi có vai trò đặc biệt quan trọng với Đại Việt trong khoảng thời gian từ năm 1418 tới năm 1433 khi lãnh đạo người dân Đại Việt đánh bại quân xâm lược nhà Minh và tái thiết đất nước sau khi bị quân Minh tàn phá.

³ Núi Vọng Phu: ở huyện Phù Cát, Bình Định. Tên núi gợi liên tưởng đến một câu chuyện cổ tích ca ngợi lòng thuỷ chung, son sắt của người phụ nữ.

⁴ Đầm Thị Nại: ở huyện Tuy Phước, tỉnh Bình Định. Đây không chỉ là một thắng cảnh có từ ngàn xưa mà còn là một nơi mang nhiều dấu tích lịch sử, lừng lẫy chiến công của nghĩa quân Tây Sơn, Bình Định.

⁵ Cù lao Xanh: một hòn đảo thuộc Bình Định. Cù lao Xanh như một bình phong án ngữ phía đông nam cửa biển Thị Nại và thành phố Quy Nhơn ngày nay. Cù lao Xanh rất quen thuộc với ngư dân Bình Định.

⁶ Miệt: vùng, miền (không lớn lắm).

⁷ Miệt Tháp Mười: là một vùng đất thuộc vùng Đồng bằng sông Cửu Long, trải rộng trên ba tỉnh Long An, Tiền Giang và Đồng Tháp; là vựa lúa lớn nhất của cả nước.

6. Những vẻ đẹp nào của quê hương được thể hiện xuyên suốt trong bốn bài ca dao trên? Qua đó, tác giả dân gian thể hiện tình cảm gì với quê hương, đất nước? Dựa vào đâu em nhận định như vậy?
7. Điền vào bảng sau (làm vào vở) ít nhất một từ ngữ hoặc hình ảnh độc đáo của mỗi bài ca dao và giải thích vì sao em chọn từ ngữ, hình ảnh ấy:

Bài ca dao	Từ ngữ, hình ảnh độc đáo	Giải thích
1		
2		
3		
4		

8. Trong bốn bài ca dao trên, em thích nhất bài nào? Vì sao?